

songül aktaş

Yazar Sss Ss

Gönderim Tarihi: 28-Nis-2018 09:04PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 955251672

Dosya adı: Turnitin.docx (60.93K)

Kelime sayısı: 4738

Karakter sayısı: 31771

An examination of the attitudes of midwives and nurses towards gender roles and the influencing factors	Ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve etkileyen faktörlerin incelenmesi
Songül Aktaş¹ Zümrüt Yılar Erkek² Halil Korkmaz³	
Abstract Aim The study was conducted to determine the attitudes of midwives and nurses working in a university hospital in the Black Sea Region towards gender roles and influencing factors. Method It was a descriptive study and was carried out with 173 midwives and nurses. The sample size of the study was determined by G power analysis. The data were collected using “Introductory Information Form” and “Social Roles Attitude Scale”. Findings The majority of the nurses and midwives participating in the study were female (68.8%), university graduates (61.3%), nurse(92.5%) single (60.7%). Their mean age was 26.98±5.14. Social Roles Attitude Scale scores of midwives and	Özet Amaç Çalışma "Karadeniz Bölgesinde bir üniversite hastanesinde çalışan ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla" yapılmıştır. Metot Araştırmanın tipi tanımlayıcıdır. Çalışma 173 ebe ve hemşire ile yürütülmüştür. Çalışmanın örneklem büyüklüğü G power analizi ile belirlenmiştir. Veriler; “Tanıtıcı Bilgi Formu” ve “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Bulgular Çalışmaya katılan ebe ve hemşirelerin çoğunluğu; kadın (%68.8), üniversite mezunu (%61.3), hemşire (%92.5), ve medeni durumu bekârdır (%60.7). Katılımcıların yaş ortalaması 26.98±5.14, evlilik süresi ortalaması ise

nurses were found to be low. Gender was identified as an important factor influencing social gender attitude.

In our study, the egalitarian gender role, female gender role, gender role in marriage, traditional gender role and male gender role scores were found higher in female midwives and nurses than male nurses ($p < 0.05$). As their age increased, the mean scores of the midwives and nurses' gender role were found to decrease ($p < 0.05$). The single midwives and nurses were found to have more egalitarian gender roles ($p < 0.05$).

Concluision

One of the factors influencing the gender attitude of midwives and nurses is the education level of the mother. As the mothers' level of education increased in the study, it was determined that the role of gender was increased in the participants.

Keywords: Midwife; nurse; gender; gender; egalitarian attitude, traditional attitude.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

6.07 ± 6.29 'dir. Ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ölçeği puanları düşük bulunmuştur. Cinsiyet, toplumsal cinsiyet tutumunu etkileyen önemli bir faktör olarak belirlenmiştir. Çalışmamızda "eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü puan ortalamaları" kadın ebe ve hemşirelerde, erkek hemşirelere göre yüksek bulunmuştur ($p < 0.05$).

Yaş arttıkça, ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rolü puan ortalamasının düştüğü belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bekar olan ebe ve hemşirelerin daha fazla eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Çalışmada annelerin eğitimi düzeyi yükseldikçe, ebe ve hemşirelerinde toplumsal cinsiyet rolünün yükseldiği saptanmıştır.

Sonuç

Yaş, cinsiyet, ebeveynlerin eğitim durumu, medeni durum, ailede kararları alma biçimi, para bütçesinin yönetim şekli gibi faktörler, toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutum puanını etkileyebilmektedir ($p < 0.05$).

Anahtar Kelimeler: Ebe; hemşire; toplumsal cinsiyet; cinsiyet; eşitlikçi tutum, geleneksel tutum.

¹Asisstant Professor, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Faculty of Health Science, Trabzon, Turkey, songulbora@mynet.com, saktas@ktu.edu.tr

²Asisstant Professor, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Faculty of Health Science, Tokat, Turkey, zyilar@hotmail.com

³Msc, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Faculty of Health Science, Tokat, Turkey, Tokat, Turkey, halilkorkmaz0206@gmail.com

1.Giriş

7

“Cinsiyet (sex)” bireyin erkek veya dişi olarak gösterdiği biyolojik, genetik, fizyolojik özellikleri ve değişiklikleri ifade ederken “toplumsal cinsiyet (gender)”, "kadın ve erkeğin toplum içindeki statüsünü, bunlara uygun rollerini, görev ve sorumluluklarını, konumunu, toplumun bireyi nasıl görüp algıladığını ve beklentilerini" kapsar (Kömürcü ve ark. 2016:5; Öngön ve Aytaç 2013:3). Toplumsal cinsiyet rolü ise; toplumun kadın ve erkeğe yüklemiş olduğu kültürel rolleri içermektedir (Yılmaz ve ark. 2009:777; Andrade 2016: 8; Turan ve ark. 2017:2678). Bu roller; kadın ve erkeğin iş, aile, evlilik ve toplumsal yaşamını son derece etkilemektedir. Kültürel yaşamını düzenleyen bu roller ayrıca beraberinde eşitsizlikleri ve farklılıkları da getirmektedir. Özellikle kadınları, kadına yönelik şiddet boyutu ile olumsuz etkilemektedir (Kömürcü ve ark., 2016:20; Turan ve ark. 2017: 2686).

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar özellikle kadınları daha fazla etkilemektedir. Kadınlar iş hayatında daha düşük statülü ve ücretli işlerde çalışmakta ve buralarda çalışmaları için de eşlerinden yada evdeki erkek oteriteden izin almaları gerekmektedir (Yılmaz ve ark. 2009: 776). Toplumsal yaşamda ise; kadınların belirli saatlerden sonra tek başına sokağa çıkmamaları, tek başına yaşamamaları, bir erkeğe bağımlı veya gözetimi altında günlük aktivitelerini yerine getirmeleri gibi roller yüklenmektedir (Vatandaş 2007:3; Günay ve Bener, 2011:159). Aile ve evlilik yaşamına bakıldığında; erkeğin kadından eğitim bakımından öncelikli olması, aile planlamasında erkeğin belirleyici olması, kadının rolü çocuk bakmak, yemek pişirmek ve temizlik yapmak işlerle ilgilenmeleri beklenmektedir (Yılmaz ve ark., 2009:776; Akın ve Demirel 2003: 74; Şahiner ve Akyüz, 2010:334; Özvarış, 2008:169).

Ataerkil bir toplumda, kadınların bağımsız karar verebilmeleri çok kolay olmamaktadır. Hatta eşinin onayı olmaksızın para harcamasına dahi izin verilmeyebilir. Bu durum kadınların, sağlığı koruma ve geliştirme alanındaki toplumsal kaynakların etkin kullanılmasını veya kaynağa erişimini olumsuz etkilemektedir. Hatta acil bir durumda bile kadınların, sağlık hizmetlerine erişimini zorlaştırabilmektedir (Azuh, 2015:115). Özet bir ifadeyle toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadınların sağlık hizmetlerinin önünde bir engeldir. Örnek vermek gerekirse büyük çoğunluğu Afrika ülkelerinde uygulanan jinekoloji ve obstetrik sorunlara neden olan kadın sünneti, kültürel bir uygulama olduğu kadar bazen erkeğin cinsel tatmini için de uygulanabilmektedir. Belirtilen bu durum kadına yönelik şiddeti yansıttığı gibi, kimi erkeklerin gözüyle kadının cinsiyet ve cinsellik algısını ortaya koymaktadır (Aktaş ve Çalık, 2010:34).

Ebe ve hemşirelerin hastalıkları önlemek, toplumun sağlığını korumak ve yükseltmek gibi temel sorumlulukları bulunmaktadır. Bu bağlamda ebe ve hemşirenin öncelikle kendisinde toplumsal cinsiyet tutumuna yönelik eşitlikçi bir bakış geliştirmesi ve bu kazanımla ailesine, hizmet verdiği gruba yol gösterici olması en istendik olandır (Aydın ve ark. 2014: 240; Çalık ve ark. 2016:118). Uluslararası Ebeler Konfederasyonu (ICM), 17 maddelik ebeliği güçlendirme hedeflerinin 5.maddesi olarak ebeler bakım kalitesinin artması ve eşitlikçi bakım hizmetleri için toplumsal cinsiyet rolününe yönelik ebeliğin olumlu tutum geliştirmesinin önemine vurgu yapmıştır (internationalmidwives.org/ Erişim:25.04. 2018). Bu durumun aksine, hemşirenin geleneksel toplumsal cinsiyet algısı kendi ve bakım verdiği bireylerin sağlığını da tehdit edebilmektedir. Japonya’da tümü kadın olan 798 hemşire ile yapılan çalışmada, geleneksel cinsiyet algısında olan hemşirelerin daha çok tükenmişlik yaşadığı belirtilmektedir. Aynı çalışmada, hemşirelerin tükenmişliğinin dolaylı olarak bakım kalitesini düşürmede olumsuz etkisinin olduğu belirtilmektedir (Ushiro ve ark. 2010:55).

Literatürde, çocuklarına rol model olan anne ve babaların toplumsal cinsiyet rolü gelişimde etkili olduğu, çocukların anne ve babalarından gördüklerini içselleştirerek kendi rollerini oluşturdukları belirtilmektedir. Bundan dolayı anne-babanın toplumsal cinsiyet algısı konusunda bilinçlendirilmesi çok önemlidir. Toplumun temel yapıtaşı olan ailenin en temel bireyi kadındır. Ebe

ve hemşire, mesleği ve cinsiyeti gereği kadın ve aile ile sık etkileşim halindedir (Vefikuluçay ve ark., 2007:27). Örneğin ebe aile planlaması hizmetlerinde, doğurganlığın düzenlenmesi ve istenmeyen gebeliklerin önlenmesinde kadın ve erkeğe eşit sorumluluk yükleyerek ailede eşitlikçi bakış açısı kazandırabilmesi mümkündür. Yine benzer şekilde bebeğin kanguru bakımını, anne ve babanın ortak sorumlulukla sürdürülmesi yönünde babayı cesaretlendirmesi ve desteklemesi ebe ve hemşirenin cinsiyet rollerine ilişkin toplumda olumlu tutum geliştirilmesine katkı sağlayacağı kuşkusuzdur. Bu durumun aksine Asakura'nın (2007) çalışmasında olduğu gibi geleneksel yaklaşımının mesleki kimliğe hatta otonomiye katkı sağlamayacağı, atılgan ve girişimci kişiliği engellediği belirtilmektedir (Asakura 2007:106). Ebeler ve hemşirelerin ilk önce kendilerinde eşitlikçi tutum geliştirmeleri; hem sağlık bakım kalitesinin artmasına hem de mesleki kimliğin daha da gelişmesine önemli katkı sağlayacaktır.

2. Amaç

Çalışmada amaç, "ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ve bu tutumlarını etkileyen faktörleri" incelemektir. Toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin ebe ve hemşirelerin tutumlarının değerlendirilmesi, ileride bu konuda planlanılacak girişimlere ışık tutacaktır.

3. Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı özellikte ki araştırma, Temmuz -Aralık 2017 tarihleri arasında Orta Karadeniz Bölgesindeki bir üniversite hastanesinde çalışan ebeler ve hemşirelerle yapılmıştır. Bu hastanede araştırmanın yapıldığı tarihler arasında çalışan ebe ve hemşire sayısı 268'tir. Araştırmanın evrenini 268 ebe ve hemşire oluşturmaktadır. Çalışma öncesi, örneklemin gücünü belirlemek amacıyla G power analizi yapılmıştır. G Power analizinde; iki ortalama arasındaki ilişki temel alınarak örneklem hesaplaması yapılmıştır. Hesaplama "iki yönlü korelasyon, tip 1 hata oranı (α)= 0.05, çalışmanın gücü ($1 - \beta$) ise 0.90" olarak alınmıştır. Analiz sonucunda örneklem sayısı 125 kişi olarak hesaplanmıştır.

Ebe ve hemşirelerin araştırmanın yapıldığı tarihler arasında yıllık ve mazeret izinlerini kullanması, araştırmaya katılmak istememesi gibi nedenlerle araştırma 173 kişi ile yürütülmüştür. 173 katılımcı, güç analiziyle de belirlenen örneklem büyüklüğünden fazla olup, araştırmanın gücünü artırması adına sevindiricidir.

Veri toplama

Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu: Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine (yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, en uzun süre yaşanan yer, meslek, gelir durumu, aile tipi, anne-baba öğrenim durumu, medeni durum, evlilik süresi, ailede para yönetimi) yönelik verilerin toplanmasında literatürden yararlanarak oluşturulan bilgi formunda toplamda 18 soruya yer verilmiştir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği (TCRTÖ): Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen ölçek 5'li likert tipinde olup, 38 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin "Eşitlikçi, Kadın, Evlilik, Geleneksel ve Erkek cinsiyet rolü" olmak üzere 5 alt boyutu bulunmaktadır. Ters maddeleride içeren ölçekten en yüksek 190, en düşük 38 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puanın yüksek olması "eşitlikçi tutuma sahip" olduğunu, puanın düşük olması ise bireyin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin "geleneksel tutuma sahip" olduğunu göstermektedir. Yapılan bazı çalışmalarda bu ölçeğin puan ortalaması, ölçeğin güvenilirlik analizine göre median veya aritmetik puan üzerinden değerlendirilmektedir (Öngen ve Aytaç, 2013:5-7). Bu çalışmada da benzer yol izlenmiştir.

Bu formlar ile veriler, yüz yüze görüşme tekniği ile ortalama 20-25 dakikada toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Kişisel bilgi formundaki bilgiler, frekans ve yüzdeliklerle ifade edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS-21 programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde Student t, Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumlar ile bazı sosyo-29 demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson ve Spersman kolerasyon analizi yapılmıştır. İstatistiksel anlamlılık $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Nonparametrik dağılım gösteren verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde medyan değeri alınmıştır.

Araştırmanın Etiği

Araştırma öncesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik onay (No: 83116987-248) ve kurum izni alınmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı, toplanılan verilerin isim kullanılmaksızın yalnızca bir bilimsel araştırmada kullanılacağı ve araştırmadan istedikleri zaman ayrılacakları açıklanmıştır. Katılımcılardan sözlü ve yazılı onam alınmıştır. Çalışma Helsinki Bildirgesine uygun yapılmıştır.

4. Bulgular

Tablo 1'de görüldüğü gibi çalışmaya katılan ($n=173$) ebe ve hemşirelerin çoğunluğu; kadın (%6.8), üniversite mezunu (%61.3), hemşire (%92.5), ve medeni durumu bekârdır (%60.7). Katılımcıların yaş ortalaması 26.98 ± 5.14 , evlilik süresi ortalaması ise 6.07 ± 6.29 'dir.

33

Tablo 1: Ebe ve hemşirelerin bazı sosyo-demografik özellikleri

Özellikler	Ortalama \pm SS	
Yaş ortalaması ($n=173$)	26.98 ± 5.14	
Evlilik süresi ($n=68$)	6.07 ± 6.29	
	Sayı	Yüzde
Cinsiyeti		
Kadın	119	68.8
Erkek	54	31.2
Eğitim Düzeyi		
Lise	48	27.7
Üniversite	106	61.3
Lisansüstü	19	11
Medeni Durumu		
Evli	68	39.3
Bekar	105	60.7
Meslek		
Ebe	13	7.5
Hemşire	160	92,5

Aşağıda Tablo 2'de ebe ve hemşirelerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları gösterilmektedir.

Tablo 2: Ebe ve Hemşirelerin TCRTÖ Puan Ortalamaları

Toplam TCRTÖ puan ortalaması	4.31 ± 0.36
10 TCRTÖ'nin alt boyutlarının puan ortalaması	
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	4.31 ± 0.35
Kadın Cinsiyet Rolü	4.10 ± 0.45
Evlilikte Cinsiyet Rolü	4.35 ± 0.45
Geleneksel Cinsiyet Rolü	4.36 ± 0.48

Erkek Cinsiyet Rolü	4.50±0.51
---------------------	-----------

Çalışmamızda ebe ve hemşirenin bazı sosyo demografik özellikleri ile TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki ilişki incelenmiştir (Tablo 3). Ebe ve hemşirelerin TCRTÖ puan ortalamaları ile yaş arasında “negatif”, annenin eğitim düzeyi arasında “pozitif” yönde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Ebe ve hemşirelerin ve babanın “eğitim düzeyi” ile, TCRTÖ puan ortalamaları arasında bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3: Ebe ve hemşirelerin TCRTÖ puan ortalamaları ile bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişki

	r	p
Yaş*	-,174	0.021
Eğitim düzeyi**	+,010	0.980
Annenin eğitim düzeyi**	+,230	0.048
Babanın eğitim düzeyi**	+,123	0.106

*Pearson kolerasyon analizi **Spersman kolerasyon analizi

Tablo 4’de de görüldüğü gibi ebe ve hemşirenin toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutum puanları cinsiyete göre karşılaştırılmıştır. Çalışmamızda ölçeğin tüm alt boyutları olan “eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü” puan ortalamaları kadın hemşirelerde, erkek hemşirelere göre yüksek bulunmuştur. Bu fark kadınların lehine istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$) (Tablo 4).

Tablo 4: Ebe ve hemşirelerin cinsiyetlerine göre, TCRTÖ puan ortalamalarının incelenmesi

Cinsiyet	n	Eşitlikçi Cinsiyet		Kadın Cinsiyet		Evlilikte Cinsiyet		Geleneksel Cinsiyet		Erkek Cinsiyet	
		\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.
Kadın	119	101.49	0.36	42.1	0.40	96.05	0.45	95.02	0.49	96.69	0.51
Erkek	54	13.07		38.4	0.44	67.06		69.32		65.64	
		Z=-5.69		t=0.67		Z=-3.55		Z=-3.15		Z=-4.01	
		p=0.000		p=0.000		p=0.000		p=0.002		p=0.000	

Ebe ve hemşirenin toplumsal cinsiyet algıları medeni durumuna göre incelendiğinde; bekâr olanların, evli olanlara göre daha fazla kadın cinsiyetine yönelik daha eşitlikçi tutumları olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Diğer alt boyut puan ortalamaları "bekarlarda daha yüksek olmakla birlikte", puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 5).

Tablo 5: Ebe ve hemşirelerin medeni durumuna göre, TCRTÖ puan ortalamalarının incelenmesi

Medeni Durum	n	Eşitlikçi Cinsiyet		Kadın Cinsiyet		Evlilikte Cinsiyet		Geleneksel Cinsiyet		Erkek Cinsiyet	
		\bar{x}	S.S.	\bar{x}	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.

Evli	68	4.28	0.34	4.01	0.47	81.63	0.45	85.51	0.49	86.42	0.51
Bekâr	105	4.34	0.36	4.16	0.43	174.48		87.97		87.38	
Toplam	173	F=0.20 p=0.305		F=0.87 p=0.029		Z= -1.14 p=0.254		Z= -0.317 p=0.751		Z= -0.130 p=0.896	

Çalışmada Tablo 6’te görüldüğü gibi ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet algılarına ilişkin tutumları, ailelerindeki para yönetimi durumuna göre incelenmiştir. "Ailenizde para yönetimi nasıldır?" sorusuna; "tek bütçe vardır ve ortaklaşa yönetilir" cevabı veren ebe ve hemşireler, "erkek söz sahibidir" cevabını verenlere göre ölçeğin tüm alt boyutundan daha yüksek puan almıştır. Puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Tabloda gösterilmemekle birlikte, yapılan yüzdelerle değerlendirilmede araştırmaya katılan 68 evli katılımcının "ailedeki para yönetimi durumu" sorusuna, katılımcıların 57’si (%83,8) "tek bütçe vardır, ortaklaşa yönetilir", 8’i (%11,8) "erkek söz sahibidir", 3’ü (%4,4) "herkes kendi kazandığı parayı yönetmektedir" cevabını vermiştir (Tablo 6). Araştırmada "ailenizde para yönetimi nasıldır?" sorusunda; "kadın söz sahibidir" şıkkı hiçbir katılımcı tarafından işaretlenmemiştir

Tablo 6: Ebe ve hemşirelerin ailelerindeki para yönetimi durumuna göre TCRİTÖ puan ortalamalarının incelenmesi

Ailede Para Yönetimi	n	Eşitlikçi Cinsiyet		Kadın Cinsiyet		Evlilikte Cinsiyet		Geleneksel Cinsiyet		Erkek Cinsiyet	
		\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.
Erkek söz sahibidir	11	18.14	0.35	18.27	0.45	22.91	0.45	23.73	0.48	28.41	0.51
Tek bütçe vardır ve ortaklaşa yönetilir	57	37.66		37.63		36.74		36.58		35.68	
Toplam	68	Z=-3.027 p=0.002		Z=-2.989 p=0.003		Z=-2.134 p=0.033		Z=-1.984 p=0.047		Z=-1.184 p=0.236	

Çalışmamızda toplumsal cinsiyet algılarına ilişkin ebe ve hemşirelerin tutumları, ailede alınan kararlara göre de incelenmiştir. Ailede alınan kararlar da "kararları ortak alırım" cevabını verenlerin, "kararları ben alırım" cevabını verenlere göre "eşitlikçi, kadın, evlilik ve geleneksel cinsiyet" rollerine ilişkin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 7).

Tablo 7: Ebe ve hemşirelerin ailede alınan kararlara katılım durumuna göre TCRİTÖ puan ortalamalarının incelenmesi

Ailede Alınan Kararlara Katılım	n	Eşitlikçi Cinsiyet		Kadın Cinsiyet		Evlilikte Cinsiyet		Geleneksel Cinsiyet		Erkek Cinsiyet	
		\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.	\bar{x}_s	S.S.
Kararları Ben Alırım	10	22.00	0.35	22.85	0.45	23.20	0.45	31.60	0.48	28.45	0.51
Kararları Ortak Alırım	58	36.66		36.51		36.45		35.00		35.54	
Toplam	68	Z=-2.185 p=0.029		Z=-2.028 p=0.043		Z=-1.967 p=0.049		Z=-0.505 p=0.614		Z=-1.111 p=0.266	

5. Tartışma

Bu çalışma, "ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ve bu tutumlarını etkileyen faktörleri incelemek" amacıyla yapılmıştır. Ülkemizde ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarına yönelik oldukça sınırlı çalışma bulunmaktadır. Bu yönüyle çalışmamız önem taşımaktadır. Ayrıca ilgili alanda, konu ve örneklem grubu ile bilimsel çalışmaların azlığını, tartışmamızın sınırlılığı olarak düşünmekteyiz.

2013 yılında "Dünya Ekonomik Forumu'nun yayımladığı Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'nda, kadın-erkek eşitliği sıralamasında ülkemizin 136 ülke arasında 120'nci sırada yer aldığı" (www.reports.weforum.org/Erişim:10.04.2018) belirtilirken, 2017 yılında yayımlana "Küresel Cinsiyet Eşitsizliği Raporu'nda ise cinsiyet eşitsizliği oranında 144 ülke arasında 131. sırada olduğumuz" belirtilmektedir (www.weforum.org/reports/ Erişim:23.03.2018). Bu durum ülkemiz açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir. **Toplumsal cinsiyet**, "kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmamızı beklediği ile ilgili" bir ifadedir. **Toplumsal** yaşama ilgili "kadın ve erkek cinsiyet rollerinin yansımaları geleneksel ve eşitlikçi roller olarak kadın ve erkeklerin yaşamını farklı yönlerde" etkilemektedir (Zeyneloğlu ve ark. 2008:70-72; Kömürçü ve ark., 2016:16-18).

Toplumsal cinsiyet, "kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmamızı beklediği ile ilgili" bir kavramdır. Bu kavramın algılanış biçimi, yaşamı da şekillendirmektedir (Kömürçü ve ark. 2016:16-18.; Günay ve Bener 2011: 164-166).

Çalışmamızda, ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının daha çok "geleneksel" olduğu belirlenmiştir (Tablo 2 , Tablo 3). Oysa "eşitlikçi tutum" toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarda kadına ve erkeğe aynı bakış açısıyla değer veren, sorumlulukların paylaşıldığı bir yaklaşımdır. Benzer şekilde Kars ilinde son sınıf ebeler ve hemşirelik bölümü öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, öğrencilerin daha çok "gelenekçi" tutum içerisinde oldukları belirlenmiştir ($p < 0.05$) (Vefikuluçay ve ark. 2007:29-31) Bu bulgu çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Geleneksel roller içerisinde, toplum tarafından özellikle kadına yüklenen "çocuk doğurma ve büyütme, temizlik yapma, kendilerinden önce eşlerinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılama, onların mutluluğu ve rahatı için kendi isteklerinden ödün verme" gibi eşitlikçi olmayan yaklaşımlar kadını fiziksel ve ruhsal açıdan tüketmektedir.

217 hemşirelik öğrencisiyle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin çoğunluğunun "eşitlikçi" cinsiyet algısının olduğu ve bu olumlu sonuca hemşirelik lisans eğitiminin olumlu etkisinin olabileceği vurgulanmıştır (Aydın ve ark. 2016: 225-226). Benzer şekilde bir başka çalışmada ise, bizim çalışmadan farklı olarak ebeler ve hemşirelik öğrencilerinin eşitlikçi tutum anlayışının iyi düzeyde olduğu saptanmıştır (Turan ve ark 2017:2680). Aynı çalışmada, sadece kadınlara özgü bir meslek gibi algılanan hemşirelik mesleğini, erkek öğrencilerin de tercih etmesi yeni neslin daha eşitlikçi bir bakış açısında olabileceği vurgusu yapılmıştır. Genç hemşire adaylarının eşitlikçi tutumda olması, hizmet sunacağı bireylerin bakım kalitesinin daha da artabilmesi adına sevindiricidir.

Toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumlar, bireylerin sosyo-demografik ve kültürel durumlarından etkilenebilmektedir. Çalışmamızda ölçeğin tüm alt boyutları olan "eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, gelenekçi cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü" puan ortalamaları kadın hemşirelerde, erkek hemşirelere göre yüksek bulunmuştur. Bu fark kadınların lehine istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$) (Tablo 4). Vefikuluçay ve ark.'ın ebe ve hemşire öğrencilerin içinde olduğu 236 öğrenci ile yaptıkları çalışmada; erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin daha geleneksel tutum içinde oldukları belirlenmiştir ($p < 0.05$) (Vefikuluçay ve ark. 2007:29-31). Aynı çalışmada, evlilik yaşamında toplumsal cinsiyet rollerinin kız öğrencilerde, erkeklere göre daha gelenekçi olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmanın

aksine bizim çalışmamızda ise **“evlilik”** rolüne ilişkin kadınların, erkeklerden daha eşitlikçi yaklaşımında olduğu belirlenmiştir. Bu farklılığın, çalışmamızdaki katılımcıların meslek sahibi, evli ve çocuk sahibi olma gibi sosyo-demografik özellikleri ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Öte yandan bizim çalışmamızda bel⁶ olanların, evli olanlara göre **“kadın cinsiyetine”** yönelik daha fazla daha eşitlikçi tutumları olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Bu farklılıklar, toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarda sosyo-demografik özelliklerin etkili olabileceğini göstermektedir. Ayrıca cinsler arasında **“erkek egemenliği”** ile ilgili algılarda, Türk toplumunun ataerkil geleneksel yapısı önem taşımaktadır.

Çalışmamızda ebe ve hemşirelerin **TCRTÖ puan ortalamaları** ile yaş³⁴ arasında **“negatif”** yönde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 3). Kurşun’un tez çalışmasında, bizim çalışmamızla benzer olarak yaş ortalaması düşük olan ebe ve hemşirelerin daha **“eşitlikçi tutumda”** oldukları belirlenmiştir (Kurşun 2016: 40). Ebe ve hemşirenin eşitlikçi yaklaşımı, dezavantajlı olan kadınların genel ve üreme sağlığı hizmetlerinin iyileştirilmesi açısından da önem taşımaktadır (Şimşek 2011:120; Çalık, 2017:1). Çalışmanın bu bulgusu; genç olanların eğitim düzeyinin daha yüksek ve sosyalleşme olanağının daha fazla olabileceğini akla getirmektedir. Sosyalleşme etkileşimi, etkileşim de eşitlikçi bakış açısının gelişimine katkı sağlayabilmektedir (Çalık ve ark., 2016:114). Bizim çalışmamızda olduğu gibi ülkemizde yapılan diğer çalışmalarda da, kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları olduğu belirlenmiştir (Aylaz ve ark., 2014:183; Çelik ve ark. 2013:184-186; Kurşun 2016:36; Esen ve ark. 2017: 50).

Çalışm²⁶ızda ebe ve hemşirelerin ve babanın **“eğitim düzeyi”** ile **“TCRTÖ puan ortalamaları”** arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 3). Aylaz ve ark. (2014:185-187), Zeyneloğlu ve ark. (2008:70-73) çalışmalarında da bizim çalışmamızda olduğu gibi, baba eğitimi ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasındaki ilişki bulunmamıştır³². Ancak çalışmamızda ebe ve hemşirelerin TCRTÖ puan ortalamaları ile annenin eğitim düzeyi arasında **“pozitif”** yönde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$) (Tablo 3). Çalışmamızın bu bulgusu bazı çalışmalarla benzerlik göstermektedir (Aylaz⁶ ve ark. 2014:185-187, Zeyneloğlu ve ark. 2008:70-72). Zeyneloğlu’nun tez çalışmasında annesi herhangi bir okul mezunu olmayanların TCRTÖ puan ortalamaları, anneleri herhangi bir okul mezunu olanlardan daha düşük saptanmıştır (Zeyneloğlu 2008: 72-75). Üniversite öğrencilerine yönelik yapılan bir çalışmada, toplumsal cinsiyet eğitim programı sonrası, annesi ilkököl ve altında eğitim düzeyine sahip öğrencilerin; eğitim sonrası toplumsal cinsiyet rollere ilişkin tutum puanları, anneleri ortaokul ve üstü eğitime sahip öğrencilerinden daha yüksek saptanmıştır (Özcan, 2012:50-54). Belirtilen bu çalışma, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin olumlu tutum geliştirmede **“eğitimin”** önemini ortaya koymaktadır. Anne-babanın eğitim düzeyini yükseltmek, gelecek nesillerin özellikle kız çocuklarına yönelik negatif cinsiyetçi bakışın önlenmesine katkı sağlayacaktır (Akın ve Demirel, 2013:74). Bu nedenlerle aile sağlığı, toplum sağlığı, okul sağlığı gibi birimlerde görev yapan ebe ve hemşireler, kadınların eğitimini yükseltmek için daha aktif sorumluluk üstlenmelidir.

Toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları etkileyen önemli faktörlerden biri de toplumun kültürel yapısıdır. Ebe ve hemşire akademisyenleri de içine alan 877 akademisyenle yapılan bir çalışmada, profesör olan akademisyenlerin, akademik seviyesi daha az olanlara göre daha olumlu cinsiyete dayalı namus algısına sahip oldukları ve kadının namusu adı altında işlenen cinayetlere karşı oldukları belirlenmiştir (Çalık 2017:1). Aynı çalışmada erkek olan, uzun süre köyde yaşayan akademisyenlerin bazen şiddetli bir çözüm olarak ta gördükleri belirlenmiştir. Bu bulgu bizim çalışmamızın bulgularını cinsiyete dayalı bakış açısıyla yorumladığımızda, bireylerin eğitim düzeyinin yüksek olmasına rağmen **“kadın cinsiyetine bakış, erkek cinsiyet algısı, cinsellik, namus”** ile ilgili tutum ve davranışlarının toplumsal değerlerden ve geleneklerden de beslendiğini ortaya

koymaktadır. Bu nedenle, toplumsal cinsiyete ilişkin olumlu tutum geliştirmede; sadece kadını değil eşi, aileyi içine alan bütüncül uygulamalar esas alınmalıdır.

Toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin olumlu tutum geliştirmede; aile, anne-babanın birbiriyle ilişki biçimi vb çok önem arz etmektedir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu 2011:417-419; Günay ve Bener 2011: 164-166).

Toplumsal cinsiyete özgü tutumların oluşmasında, aile içindeki “karar alma biçimi” önem taşımaktadır. Kurşun’un (2016) çalışmasında, aile içinde kararların eş ile birlikte alındığı bireylerde, kararların ortak alınmadığı katılımcılara göre daha “eşitlikçi” tutumda oldukları görülmüştür (Kurşun 2016: 38). Bizim çalışmamızda da benzer şekilde ailede alınan kararlar da “kararları ortak alırız” cevabını verenlerin, “kararları ben alırız” cevabını verenlere göre “eşitlikçi, kadın, evlilik ve geleneksel cinsiyet” rollerine ilişkin puan ortalamaları daha yüksek saptanmıştır ($p < 0.05$) (Tablo 7).

Ailenin bütçe yönetim biçimi, o aile ve oluşturduğu bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumu hakkında öngörü sağlamada yardımcı olabilmektedir (Akın ve Demirel 2013:79-81). Çalışmamızda ailenizde para yönetimi nasıldır? sorusuna; “tek bütçe vardır ve ortaklaşa yönetilir” cevabı veren ebe ve hemşireler, “erkek söz sahibidir” cevabını verenlere göre ölçeğin tüm 6 alt boyutundan daha yüksek puan almıştır ($p < 0.05$) (Tablo 6). Bizim çalışmanın aksine, Kurşun’un çalışmasında ise (2016) ailenin para yönetimi ile eşitlikçi tutumu arasında bir ilişki bulunamamıştır ($p > 0.05$) (Kurşun 2016:38-40). Bu farklılık, kültüre, araştırmadaki örneklem büyüklüğü gibi faktörlere de bağlı olabilir.

Çalışmamızda ailede kararlara katılmada ve ekonomik bütçenin yönetiminde hem kadının hem de erkeğin “erkeği öne çıkarması” Türk toplumunun geleneksel yapısındaki aile özelliğini yansıtmaktadır. Çalışmamızda “ailenizde para yönetimi nasıldır?” sorusuna, “kadın söz sahibidir” şıkkının “hiçbir ebe ve hemşire” tarafından işaretlenmemiş olması, ailede gelenekçi tutum anlayışını destekleyen bir bulgudur (Tablo 6).

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutum, özellikle kadın üzerine etkili olup kadının statüsünü olumsuz yönde etkilemektedir. Kadının toplumsal statüsünü yükseltmek için her sosyal alana kadınların erkeklerle birlikte katılımı sağlanmalıdır (Asakura 2007:115, Turan ve ark 2017: 2684-2685). Ebe ve hemşirelerin; toplumsal cinsiyet rolleri, gelenek, görenek, din, toplumsal cinsiyet eşitsizliği vb. konuların insan sağlığı üzerine olumsuz etkisini azaltmak/ortadan kaldırmak için hem mesleki hem de toplumsal sorumluluğu bulunmaktadır (Çelik ve ark, 2013:184-186).

6. Sonuç ve Öneriler

Yaş, cinsiyet, medeni durum, annenin eğitim durumu, ailede alınan kararlara ortak karar verme ve ailede para yönetimi gibi sosyo-demografik ve kültürel özellikler, ebe ve hemşirelerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilemektedir. Araştırmanın bulguları ışığında şu önerilerde bulunmak mümkündür:

- Ebe ve hemşireler; aileler ve özellikle kadınlarla sürekli etkileşim halinde bulunmakta ve topluma danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Bu yönüyle ebe ve hemşireler, toplumda değişimin ve gelişimin primer öncülerindedir. Ebe ve hemşirenin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları, toplumu etkileme gücüne sahiptir. Bu bağlamda öncelikle sağlık profesyonellerinin kendilerinde, “eşitlikçi” tutum konusunda farkındalığı yükseltilmeli ve bu vesileyle hizmet verdiği bireylerin eşitlikçi bakış açısı kazanmaları sağlanmalıdır.

- Toplu msal cinsiyet eşitsizliğini gidermek için, öncelikle eşitsizlik durumu görünür kılınmalıdır. Daha sonra toplumda alanındaki profesyonellerce toplumsal eşitsizliğin sağlık, eğitim, sosyal vb. alanlardaki olumsuz etkileri üzerine eğitimler yapılmalıdır.

- Toplu msal cinsiyet rolüne olum tutum ve davranış geliştirmek için toplumun topyekün eğitim düzeyi artırılmalı, kadınların yasal hakları güçlendirilmeli ve erkek ile eşit her alanda bulunma fırsatı tanınmalıdır.
- Toplu msal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun gelişiminde, o toplumun kültürel yapısının önemli olduğu hep akılda tutulmalı ve sorunun çözümüne yönelik multidisipliner bakış açısıyla yeni politikalar oluşturulmalıdır.
- Çalışm anın daha büyük bir popülasyonla ve farklı topluluklarda yapılması önerilir.

The Extended English Summary

Background

"Gender" is a biological concept and refers to the genetic, biological, physiological characteristics and differences that a person presents as a woman or a man, while "social gender" refers to the status of women and men in society, their roles, duties, responsibilities, and positions, how the society sees and perceives an individual and their expectations. One of the most important concepts that social gender holds is gender roles. Social gender roles refer to the accepted roles that are traditionally associated with men and women. Gender roles include personality traits and behaviors (roles) that are culturally considered appropriate to women and men.

In our society, in which the majority has a traditional structure, that the roles of women and men in the social life areas including work, family and marital lives are known by health professionals such as midwives, public health nurses, family physicians working in this area will provide quality health services appropriate to this structure through recognizing the sociological and cultural structure. In addition, the search for the attitudes of midwives and nurses, the majority of whom are females, towards social gender roles will contribute a lot to determine the attitude of women who play a major role both as a health care provider and a person rearing children and to plan the necessary initiatives.

Aim

The study was conducted to determine the attitudes of midwives and nurses working in a university hospital in the Black Sea Region towards gender roles and influencing factors.

Method

It was a descriptive study and was carried out with 173 midwives and nurses. The sample size of the study was determined by G power analysis. The data were collected using "Introductory Information Form" and "Social Roles Attitude Scale" and were analyzed using Student t test, Mann Whitney U test, Pearson and Spearsman Correlation analysis.

Findings

The majority of the nurses and midwives participating in the study were female (69%), university graduates (61) and single (61%). Their mean age was 26.98 ± 5.14 . Social Roles Attitude Scale scores of midwives and nurses were found to be low. Gender was identified as an important factor influencing social gender attitude.

In our study, the egalitarian gender role, female gender role, gender role in marriage, traditional gender role and male gender role scores were found higher in female midwives and nurses than male nurses. This difference was found statistically significant in favor of women ($p < 0.05$). As their age increased, the mean scores of the midwives and nurses' gender role were found to decrease ($p < 0.05$). The single midwives and nurses were found to have more egalitarian gender roles ($p < 0.05$).

One of the factors influencing the gender attitude of midwives and nurses is the education level of the mother. As the mothers' level of education increased in the study, it was determined that the role of gender was increased in the participants. The midwives and nurses who replied the question "How is the money management in your family?" as **"There is a single budget and we manage it together"** got higher scores from all of the subscales than those who answered the same question as "The man manages the money".

Regarding the decision taken in the family in our study, the mean scores of the egalitarian, female, marriage and traditional gender roles of the participants who replied as "We take decisions together" were higher than those who replied as "I take the decisions" ($p < 0.05$). Gender role attitudes in marriage were found to be more in those who replied the question "How is the participation in family decision making?" as "We make decisions together" than those who replied the same question as "I make decisions" ($p < 0.05$).

The question "How is the money management in your family?" was answered as follows; "We had a single budget and we manage it together (83,8 %)", "The man manages the money (11,8%)", and "Everyone manages their own money (4.4 %). The option "The woman manages the money" was never chosen.

Conclusion

The egalitarian attitudes of the midwives and nurses regarding gender roles were found low in the study. The factors such as the age, gender, educational status of parents, marital status, the way decisions are taken in the family, budget management style were determined to influence the gender role attitude scores. Midwives and nurses' awareness of the egalitarian attitude towards gender roles should be raised. This will contribute to the provision of health services with a more egalitarian service approach. Midwives and nurses' attitudes towards gender roles have the power to influence society. In this context, firstly health professionals' awareness of egalitarian attitude should be raised and they should guide the individuals they serve to gain an egalitarian perspective.

songül aktaş

ORIJINALLIK RAPORU

% **12**
BENZERLIK ENDEKSİ

% **10**
İNTERNET
KAYNAKLARI

% **8**
YAYINLAR

% **4**
ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BIRINCIL KAYNAKLAR

1 dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı % **1**

2 www.forth.org İnternet Kaynağı % **1**

3 www.jacsdergisi.com İnternet Kaynağı % **1**

4 www.j-humansciences.com İnternet Kaynağı % **1**

5 es.scribd.com İnternet Kaynağı % **1**

6 library.cu.edu.tr İnternet Kaynağı % **1**

7 Submitted to Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrenci Ödevi <% **1**

8 yazmakh.com İnternet Kaynağı <% **1**

9 florenceightingale.istanbul.edu.tr İnternet Kaynağı <% **1**

10

Submitted to Istanbul Gelisim University

Öğrenci Ödevi

<% 1

11

www.sacramentoriver.org

İnternet Kaynağı

<% 1

12

Submitted to Cumhuriyet University

Öğrenci Ödevi

<% 1

13

Submitted to University of Aberdeen

Öğrenci Ödevi

<% 1

14

docplayer.biz.tr

İnternet Kaynağı

<% 1

15

halksagligiokulu.org

İnternet Kaynağı

<% 1

16

ZEYNELOĞLU, Simge. "Development and psychometric properties gender roles attitude scale", TUBITAK, 2011.

Yayın

<% 1

17

Submitted to Universiti Malaysia Sarawak

Öğrenci Ödevi

<% 1

18

www.broadinstitute.org

İnternet Kaynağı

<% 1

19

Sahin, Safiye, and Handan Guler. "The Effects of the Levels of Burnout Midwives Working in Agri on the Job Satisfaction and Empathic Tendencies of Them", TAF Preventive

<% 1

-
- 20 www.nesnedergisi.com <% 1
İnternet Kaynağı
-
- 21 Oznur Korukcu, Ayse Deliktas, Ruveyde Aydin, Kamile Kabukcuoglu. "Investigation of the Relationship Between the Psychosocial Health Status and Fear of Childbirth in Healthy Pregnancies", Clinical and Experimental Health Sciences, 2017 <% 1
Yayın
-
- 22 earsiv.atauni.edu.tr <% 1
İnternet Kaynağı
-
- 23 www.mulkiyedergi.org <% 1
İnternet Kaynağı
-
- 24 openaccess.inonu.edu.tr:8080 <% 1
İnternet Kaynağı
-
- 25 MİDİLLİ SAĞKAL, Tülay, ÇEVİK, Kıvan and BAYSAL, Ebru. "Hemşirelik Öğrencilerinin Laboratuvar Uygulamalarındaki Bilgi ve Becerileri ile Sınav Kaygısı İlişkisinin İncelenmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 2017. <% 1
Yayın
-
- 26 www.daahk.org <% 1
İnternet Kaynağı
-

27

shs2015.cbu.edu.tr

İnternet Kaynağı

<% 1

28

TÜMER, , Adile *. "Gençlerde İnsomni Görülme Sıklığı", ADAMOR Toplum Araştırmaları Merkezi, 2017.

Yayın

<% 1

29

acikerisim.deu.edu.tr

İnternet Kaynağı

<% 1

30

britneyfans.forumowisko.net

İnternet Kaynağı

<% 1

31

shop.un.org

İnternet Kaynağı

<% 1

32

www.journalagent.com

İnternet Kaynağı

<% 1

33

ERBİL, Nilüfer and BOSTAN, Özgül. "Ebe ve hemşirelerde iş doyumunu, benlik saygısı ve etkileyen faktörler", Atatürk Üniversitesi, 2004.

Yayın

<% 1

34

AÇIKSÖZ, Semra, UZUN, Şenay and ARSLAN, Filiz. "Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlilik algısı ile klinik uygulamaya ilişkin kaygı ve stres durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi", Gülhane Askeri Tıp Akademisi, 2016.

Yayın

<% 1

Alıntılarını çıkart üzerinde

Eşleşmeleri çıkar

< 7 words

Bibliyografyayı Çıkart üzerinde